

Sygn. akt IV Ca 879/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2013 r.

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Paweł Iwaniuk

Sędzia: SO Małgorzata Truskolaska – Żuczek

Sędzia: SR (del.) Eliza Nowicka – Skowrońska – spr.

Protokolant: Łukasz Pawlak

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2013 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa A. P.

przeciwko D. B.

o zapłatę

na skutek apelacji A. P.

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi Południe w Warszawie

z dnia 3 stycznia 2012 r., sygn. akt II C 586/10

oddala apelację.

Sygn. akt IV Ca 879/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 stycznia 2012 roku Sąd Rejonowy w części uwzględnił powództwo A. P. o zapłatę kwoty 19.401,22 zł i zasądził od D. B. na jego rzecz kwotę 14.392,10 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 20 sierpnia 2010r. tytułem wynagrodzenia za realizację umowy o roboty budowlane tj. za wykonanie dachu wraz z dostarczeniem materiałów budowlanych na budynek mieszkalny w J. przy ul. (...) stanowiący własność pozwanej. W pozostałej części zgłoszone żądanie oddalił. Ponadto obciążył pozwaną kosztami postępowania na rzecz powoda.

Sąd Rejonowy oparł powyższe rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach:

W dniu 6.03.2010 r. strony postępowania zawarły umowę o roboty budowlane obejmującą kompleksowe wykonanie dachu wraz z dostarczeniem materiałów budowlanych na budynek mieszkalny jednorodzinny w J. koło W. przy ul. (...) wg zamówienia nr 58/10, 59/10 i 61/10 z dnia 1.03.2010 r., stanowiących załączniki nr 1, 2 i 3 do umowy. Szczegółowe zestawienie robót zawierał załącznik nr 4 do umowy. Roboty miały rozpocząć się dnia 5.05.2010 r., a zakończyć w dniu 29.05.2010 r. Wynagrodzenie powoda zostało ustalone ryczałtowo na kwotę 79.890,99 zł brutto. Roboty dodatkowe miały być wykonane po przyjęciu na nie przez powoda zlecenia udzielonego pisemnie lub ustnie i uzgodnieniu wynagrodzenia w postaci aneksu do umowy. Załącznik nr 1 (zamówienie nr 58/10) obejmował materiały budowlane na kwotę 5.516,74 zł brutto, załącznik nr 2 (zamówienie nr 59/10) obejmował materiały budowlane na

kwotę 25.159 zł brutto, załącznik nr 3 (zamówienie nr 61/10) obejmował materiały budowlane na kwotę 23.855,25 zł brutto, natomiast załącznik nr 4 obejmował koszt robocizny na kwotę 25.360 zł brutto.

Następnie w dniu 28.05.2010r. strony zawarły aneks do w/w umowy, którym jedynie przedłużyły termin oddania robót do dnia 5.06.2010r. Potwierdziły wcześniej ustaloną wysokość wynagrodzenia za wykonanie przedmiotu umowy. Przy kwocie następnie ręcznie dopisano minus wartość materiałów i robocizny (na egzemplarzu powoda słowo to było wykreślone, na egzemplarzu pozwanej nie) domawianych w trakcie budowy. Jednocześnie tego samego dnia strony podpisały również protokół odbioru częściowego robót, w którym wskazano, że praca została wykonana zgodnie z umową, natomiast nie zamocowano 1 okna i 48 dachówek wentylacyjnych. Ostateczny protokół przyjęcia prac miał zostać sporządzony w chwili wykonania całkowitej pracy.

W trakcie prowadzonych prac pozwana zgłaszała powodowi liczne zastrzeżenia dotyczące nieterminowości prowadzonych prac oraz zarzucała, że ilość dostarczonego i zużytego materiału nie jest zgodna z umową. W dniu 18.06.2010r. wyznaczyła powodowi ostateczny termin dokończenia umówionych prac do dnia 22.06.2010r. (w uzasadnieniu Sądu I szej instancji omyłkowo wskazano datę 11.06.10r.). Tego dnia powód stawił się na budowie, jednakże w wyniku sprzeczki nie został wpuszczony na teren i jego pracownik nie mógł wykonać tych prac. Powód był tego dnia podczas spotkania z pozwaną trzeźwy, obie strony były zdenerwowane i wzburzone.

Pozwana wpłaciła na rzecz powoda łącznie kwotę 63.125,45 zł, w tym w dniu 4.03.2010 r. kwotę 23.855,25 zł, w dniu 7.05.2010 r. kwotę 10.000 zł, w dniu 18.05.2010 r. kwotę 4.000 zł, w dniu 21.05.2010 r. kwoty 7.381,62 zł i 5.000 zł, w dniu 26.05.2010 r. kwotę 5.208,58 zł oraz w dniu 2.06.2010 r. kwotę 7.680 zł. Powód wystawił w dniu 28.06.2010 r. fakturę VAT na kwotę 18.593,45 zł.

Sąd Rejonowy uwzględniając w przeważającej części roszczenie powoda miał na uwadze, że przedmiot umowy został przez strony określony precyzyjnie, tj. za pomocą wskazania prac i materiałów, które miały być do krycia dachu użyte. W umowie zostało wskazane, że ceny materiałów i robocizny są cenami ryczałtowymi, stąd również wynagrodzenie określone w umowie należało uznać za wynagrodzenie ryczałtowe. W takiej sytuacji przyjęto zatem, zgodnie z treścią art. 632 § 1 k.c., że przyjmujący zamówienie nie może żądać podwyższenia wynagrodzenia, chociażby w czasie zawarcia umowy nie można było przewidzieć rozmiaru lub kosztów prac. Mając na względzie ponadto ugruntowane w orzecznictwie stanowisko, zgodnie z którym jeżeli strony w umowie o roboty budowlane zastosowały jeden z systemów wynagrodzenia uregulowanych w przepisach Kodeksu cywilnego dotyczących umowy o dzieło (ryczałtowy lub kosztorysowy), to w drodze analogii należy stosować właściwe przepisy dotyczące tej umowy. Sąd Rejonowy argumentował, że takiej interpretacji nie sprzeciwia się treść art. 656 § 1 k.c. W przepisie tym nie przewidziano odpowiedniego stosowania do umowy o roboty budowlane przepisów o umowie o dzieło normujących wynagrodzenie przyjmującego zamówienie tylko dlatego, że założeniem przy uchwalaniu przepisów Kodeksu cywilnego o umowie o roboty budowlane było regulowanie wynagrodzenia wykonawcy robót budowlanych przez przepisy szczególne tj. art. 648 § 3 i art. 650 k.c. Ponadto Sąd Rejonowy wskazywał, iż zarzuty pozwanej odnośnie nierozliczenia się przez powoda z wartości użytych materiałów były bezpodstawne, bowiem taki obowiązek zachodzi w sytuacji, o której stanowi art. 633kc. W niniejszej sprawie zaś – kiedy powód miał dostarczyć materiały oraz robociznę, umowa opiewała na wynagrodzenie ryczałtowe, niezależnie od jednostkowych wartości materiałów do tej pracy użytych.

Zdaniem Sądu Rejonowego podstawą dochodzenia roszczeń powoda nie mógł być art. 639 kc, na który się powoływał w pozwie i kolejnych pismach procesowych, bo przepis ten z mocy art. 656 kc nie miał zastosowania w przypadku umowy o roboty budowlane. Sąd Rejonowy uznał zatem, że w przypadku niemożliwości ukończenia prac z przyczyn leżących po stronie pozwanej, powodowi należy się wynagrodzenie w kwocie proporcjonalnej do umówionych robót. Przenosząc zatem tę zasadę na grunt przedmiotowej sprawy i twierdzenia powoda, że roboty zostały wykonane niemal w całości bez kilku drobnych prac, jak ocenił sam powód w ok. 97%, to w takim zakresie należało się wynagrodzenie od pozwanej obliczone od kwoty ustalonej w umowie. Pozwana podpisując protokół odbioru w dniu 28.05.2010 r., stanowiący dokument prywatny pochodzący od niej samej, nie mogła tylko za pomocą swoich głośnych twierdzeń zaprzeczać, aby w rzeczywistości stan wykonanych prac przedstawiał się tak, jak to zostało ujęte w podpisanym przez

nią dokumencie. Nie przedstawiła w tym względzie żadnych wiarygodnych dowodów wobec czego jej twierdzenia nie zostały uznane przez Sąd jako prawdziwe.

Sąd Rejonowy przyjął również, iż powódka nie odstąpiła skutecznie od przedmiotowej umowy. O ile nawet pozwana odstąpiłaby od umowy, to z uwagi na podzielny charakter świadczenia powoda i tak mógłby on domagać się zapłaty kwoty za wykonane już roboty w zakresie w jakim nastąpiło to do chwili odstąpienia od umowy, a zatem zdaniem Sądu wynagrodzenie powoda wyrażało by się taką samą wielkością co wskazywana powyżej i uznana przez Sąd za należne.

Sąd Rejonowy zatem ustalił należną kwotę na poziomie 97% kwoty ryczałtowego wynagrodzenia wskazanego w umowie, która wyniosła po ostatecznym obrachunku kwotę 14.392,10 zł.

O kosztach postępowania sąd orzekł w oparciu o dyspozycję art. 100 k.p.c. Do kosztów poniesionych przez powoda należała opłata sądowa od pozwu w kwocie 971 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 2.400 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł. Natomiast do kosztów poniesionych przez pozwaną należało wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 2.400 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł. Za wygrywającego proces w 74% należało uznać powoda, co implikowało zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kwoty 2.507,12 zł.

Od powyższego wyroku apelację złożył powód, zaskarżając go w części w zakresie pkt. 2 oddalającego powództwo co do kwoty 5.009,12 zł.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucał:

1. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 230 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sprawie niniejszej przejawiające się w braku uznania za przyznane twierdzeń powoda w sytuacji, gdy pozwana w trakcie procesu nie kwestionowała faktu zlecenia powodowi prac dodatkowych w rozumieniu umowy nr (...) z dn. 06.03.2010 r.,
2. naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 233 § 1 k.p.c. z zw. z art. 227 k.p.c. poprzez zaniechanie poczynienia istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy ustaleń faktycznych w zakresie należnego powodowi zwrotu wydatków przeznaczonych na materiały budowlane dostarczone na teren nieruchomości pozwanej celem zrealizowania prac objętych umową nr (...) z dn. 06.03.2010 r.,
3. naruszenie przepisów postępowania poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, tj. art. 233 § 1 kpc poprzez:
  - a) bezpodstawne uznanie, że za wykonane przez powoda prace dodatkowe oraz dostarczone w tym celu materiały nie przysługuje wynagrodzenie, podczas gdy strony ustaliły ich zlecenie w formie aneksu z dn. 28.05.2010 r., zgodnie z którym powód miał otrzymać wynagrodzenie na podstawie następczo sporządzonego zestawienia kosztów zużytych materiałów i przeprowadzonych prac,
  - b) nieuzasadnione pominięcie przedstawionych przez powoda dowodów w postaci potwierdzenia odbioru towaru W-Z z dn. 01.06.2010 r. oraz zeznań świadka K. W., z których bezsprzecznie wynika fakt dostarczenia przez powoda na teren nieruchomości pozwanej brakującego okna i 48 dachówek wentylacyjnych oraz ich prawidłowego montażu, które to czynności stanowiły brakujące 3% prac do pełnego zakresu umowy nr (...) z dn. 6.03.2010r.,
2. naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 65 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie oraz art. 639 k.c. poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie, pomimo, iż z oświadczeń stron złożonych w trakcie procesu wynikało, że ich wolą było zawarcie umowy o dzieło, nie zaś umowy o roboty budowlane w konsekwencji czego powodowi, który był gotów do zakończenia prac, lecz doznał przeszkody z przyczyn dotyczących pozwanej należy się za te prace umówione wynagrodzenie, a nadto poprzez sprzeczną z intencją stron interpretację celu dopisania przez pozwaną na jednym egzemplarzu aneksu zwrotu "minus".

Powołując się na powyższe zarzuty, powód wniósł o zmianę orzeczenia w zaskarżonym zakresie poprzez uwzględnienie powództwa także co do oddalonej kwoty roszczenia wraz z odsetkami, a ponadto jako roszczenie ewentualne, w przypadku uznania że powodowi nie należy się wynagrodzenie za zleczone przez pozwaną ustnie prace dodatkowe uwzględnienie powództwa co do kwoty 2.373,44 złotych, stanowiącej nie zasądzoną część (3%) wynagrodzenia umownego, tj. ustalonej umową kwoty 79.890,99 zł. wraz z należnymi odsetkami oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w/w norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja jest całkowicie bezzasadna, a zarzuty w niej podniesione pozbawione są podstaw prawnych.

Sąd Okręgowy w całości podziela ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji. Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy dokonał także starannej i niewątpliwie trafnej oceny prawnej żądania powoda, która w całości zasługuje na akceptację.

Prawidłowo Sąd Rejonowy dokonał wnioskowania na podstawie przedstawionych przez strony dowodów. Nie budziło wątpliwości Sądu Okręgowego, iż strony zawarły umowę o roboty budowlane i powodowi należało się wynagrodzenie za wykonaną pracę w części, na jaką sam w pozwie wskazywał.

Nie można się zgodzić z pierwszym zarzutem apelacji, jakoby Sąd Rejonowy dopuścił się naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 230 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sprawie niniejszej, co miało przejawiać się w braku uznania za przyznane twierdzeń powoda w sytuacji, gdy pozwana w trakcie procesu nie kwestionowała faktu zlecenia powodowi prac dodatkowych w rozumieniu umowy nr (...) z dn. 06.03.2010 r. Nie można zgodzić się ze skarżącym, iż okoliczności przedstawione przez powoda co do wykonania prac dodatkowych oraz należnego z tego tytułu wynagrodzenia nie było kwestionowane przez pozwaną. Wnosiła ona bowiem o oddalenie powództwa i nie zgadzała się z wysokością dochodzonego roszczenia. Mimo to powód nie wykazał, iż umową z pozwaną objął te kwestie, tj. wykonania prac dodatkowych, nie przedstawił wiarygodnego dowodu, że prace dodatkowe zostały mu przez pozwaną zleczone, jaki był ich zakres oraz jakie wynagrodzenie strony ustaliły. Wyjaśnienia zaś, że dopiero na placu budowy okazywało się jakie prace rzeczywiście jeszcze powinny być przeprowadzone dowodzą jedynie braku sporządzenia prawidłowo pierwotnego kosztorysu, a zatem brak profesjonalizmu powoda. Wszystkie te prace związane z wykonaniem pokrycia dachowego na budynku pozwanej winny się znaleźć w zasadniczym kosztorysie, zaś te które miały być wykonane na wyraźną prośbę pozwanej winny zostać objęte aneksem do umowy, przewidywać ich zakres i sposób ustalenia wynagrodzenie, a tego powód nie wykazał. Dlatego pierwszy zarzut apelacji okazał się niezasadny.

Jak już wyżej wskazano, Sąd Okręgowy podzielił ustalenia Sądu Rejonowego o ryczałtowym charakterze wynagrodzenia należnego powodowi za wykonaną pracę na rzecz powódki, gdyż w taki sposób strony ustaliły tę kwestie w umowie z dnia 6.03.2010r. Zatem zarzut naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 233 § 1 k.p.c. z zw. z art. 227 k.p.c. poprzez zaniechanie poczynienia istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy ustaleń faktycznych w zakresie należnego powodowi zwrotu wydatków przeznaczonych na materiały budowlane dostarczone na teren nieruchomości pozwanej celem zrealizowania prac objętych umową nr (...) z dn. 06.03.2010 r. jest niezrozumiały i bezzasadny. Zgodnie bowiem z przyjętymi normami, profesjonalista jakim jest powód w zakresie prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej miał obowiązek ustalić swoje wynagrodzenie oraz koszt użytych materiałów tak, aby osiągnąć zysk i późniejsza konstatacja, że poniesione przez niego wydatki na ten cel były większe, nie daje podstaw do podwyższenia wynagrodzenia za zamówienie. Przeczy temu treść art. 632 § 1 kc, który w przedmiotowej sprawie miał zastosowanie. Zbędnym zatem było ustalanie poniesionych na zakup materiałów wydatków przez powoda, gdyż okoliczność ta nie miała w niniejszej sprawie żadnego znaczenia, a niekwestionowanym było, że strony w umowie porozumiały się co do użytych materiałów, ich kosztu oraz kosztów robocizny. Z tych względów zarzut należało uznać za bezzasadny.

Również kolejny zarzut zgłoszony w apelacji, a mianowicie naruszenia art. 233 kpc był o tyle nietrafny, że strony praktycznie wskazywały na tożsamy stan faktyczny. Powód sam twierdził, iż wykonał umówione prace w 97%, jednocześnie przyznał, że prac nie mógł dokończyć, gdyż w dniu 22.06. 2010r. nie został wpuszczony na teren budowy, tym samym odwołał pracownika, który miał te prace wykonać. Niezrozumiałym jest zatem również i ten zarzut zawarty w złożonej apelacji. Wszelkie prace dodatkowe miały być zawarte w formie aneksu wraz z ustaleniem wynagrodzenia za nie, a pozwana kwestionowała, aby takie prace były wykonane i wynagrodzenie za nie ustalone, w szczególności na poziomie wskazanym w pozwie.

Sąd Okręgowy nie stwierdził żadnych nieprawidłowości w dokonanych przez Sąd Rejonowy ustaleniach co do przebiegu zdarzeń i tym samym uznał zarzut naruszenia art. 233 kpc również za nieuzasadniony.

Co do zarzutu dotyczącego naruszenia przepisów prawa materialnego w postaci art. 65 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie oraz art. 639 k.c. poprzez jego niezastosowanie w mniejszej sprawie, pomimo, iż z oświadczeń stron złożonych w trakcie procesu wynikało, że ich wolą było zawarcie umowy o dzieło, Sąd Okręgowy wskazuje, że również go nie podziela.

Na wstępie należy bowiem wskazać, iż zgodnie z treścią art. 647 k.c. „przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do oddania przewidzianego w umowie obiektu, wykonanego zgodnie z projektem i z zasadami wiedzy technicznej, a inwestor zobowiązuje się do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia”. Na treść umowy składają się prawa i obowiązki o charakterze cywilnoprawnym, a także inne elementy które wynikają z prawa budowlanego. Umowa o roboty budowlane jest pochodną umowy o dzieło, a jednocześnie od niej odrębną, należy zatem wskazać na szczególne elementy, które bezspornie odróżniają ją od umowy o dzieło. Przedmiotem umowy o roboty budowlane jest zawsze obiekt o większych rozmiarach, który powstaje na podstawie projektu w wyniku robót budowlanych podlegającym przepisom prawa budowlanego, a po drugie występuje szczególna postać współdziałania inwestora z wykonawcą w zakresie przygotowania i wykonywania przedmiotu świadczenia, przejawiającego się w dostarczeniu projektu i przekazaniu terenu budowy. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 marca 1998 roku II CKN 653/97 wskazał, iż „zasadniczym kryterium rozróżnienia umowy o dzieło i umowy o roboty budowlane jest ocena realizowanej inwestycji stosownie do wymagań prawa budowlanego” (porównaj również uzasadnienie wyroku SN z dnia 6.11.2002r. III CKN 997/00). Cały projekt inwestycyjny wymaga znacznie większego sformalizowania, już choćby wymóg sporządzenia takiej umowy w formie pisemnej i dołączenie do niej dokumentacji wymaganej przez odrębne przepisy, zgodnie z art. 648 § 1 i 2 kc (choć nie stanowi to warunku, od którego jest zależna ważność umowy), już może o tym świadczyć.

Fakt, iż powód jest przedsiębiorcą trudniącym się wykonywaniem prac polegających na kompleksowym wykonaniu pokryć dachowych, ponadto tytuł umowy zawartej między stronami, zakres i rozmiar zleconych prac oraz sposób ich zaplanowania i szczegółowość uzgodnień stron, jak również protokolarny odbiór prac, a także sposób rozliczenia należy oceniać w kategoriach niezbędnych elementów do uznania porozumienia między stronami co do zawarcia umowy o roboty budowlane. Również powód jako przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą w zakresie prac budowlanych te różnice winien doskonale znać i jego świadomość co do rodzaju zawartej umowy nie mogła budzić wątpliwości. Należało zatem uznać, iż twierdzenia co do charakteru zawartej umowy zostały sformułowane jedynie na potrzeby niniejszego postępowania, jednak nie miały nic wspólnego z rzeczywistą intencją stron.

Wszystkie te okoliczności wskazują, iż umowa zawarta pomiędzy stronami niniejszego postępowania była umową o roboty budowlane, a zatem regulowaną przepisami art. 647 kc. z wszelkimi tego konsekwencjami, a której przedmiotem było kompleksowe wykonanie pokrycia dachu w budynku mieszkalnym jednorodzinny.

Należy w tym miejscu również wskazać, iż w przypadku niemożliwości ukończenia prac z przyczyn leżących po stronie pozwanej, powodowi należy się wynagrodzenie w kwocie proporcjonalnej do umówionych robót. Przenosząc zatem tę zasadę na grunt przedmiotowej sprawy i twierdzenia powoda, że roboty zostały wykonane niemal w całości bez kilku drobnych prac, w ok. 97%, to w takim zakresie należało się wynagrodzenie od pozwanej obliczone od kwoty ustalonej

w umowie (porównaj stanowiskiem Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 29.01.1985 r. sygn. II CR 494/84). Na taki stan rzeczy powoływał się Sąd Rejonowy w swoim rozstrzygnięciu, i z takim poglądem zgadza się Sad Okręgowy i przyjmuje za własny.

Z przedstawionych wyżej względów Sąd Okręgowy nie podzielił zatem zawartych w apelacji powódki zarzutów, dotyczących naruszenia przez Sąd Rejonowy prawa materialnego - art. 65 §2 kc i art. 639 k.c. przy dokonywaniu wykładni treści umowy stron, a także naruszenia prawa procesowego - art. 230 kpc oraz 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 kpc poprzez zaniechanie istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy ustaleń faktycznych czy przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów .

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c., Sąd Okręgowy uznał apelację powoda za pozbawioną podstaw i z tej przyczyny ją oddalił.

Zarządzenie: odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda